

A LA CONTRA

Els Mongons: el passat medieval oblidat de la ciutat de Tarragona

JORDI SALVAT

El poblat medieval dels Mongons existeix des del segle XII i sota de les edificacions d'aquella època fins i tot hi podrien haver restes romanes i iberes. Però ha estat tot just fa uns mesos que molts tarragonins n'han conegut l'existència. Va ser, sobretot, gràcies a la feina de col·lectius i persones aplegades al voltant de l'Associació de Veïns de Parc Riu Clar –el barri més pròxim a les restes arqueològiques–, que l'11 de maig van organitzar una sortida als Mongons en què van participar una trentena llarga de persones. També s'ha portat al ple municipal de l'Ajuntament de Tarragona una moció, que es va aprovar per unanimitat de tots els grups polítics, amb l'objectiu de dignificar aquest indret de Ponent de la ciutat i iniciar-ne la recuperació davant el seu greu estat d'abandonament.

Abans, el gener del 2019, el grup municipal de la CUP ja va presentar una primera moció al ple municipal de Tarragona on es demanava una intervenció urgent. Malgrat que aquesta intervenció es va aprovar per unanimitat, més de cinc anys després encara no ha arribat. Però aquella moció, almenys, va engegar la mobilització veïnal. La secretària de l'Associació de Veïns de Parc Riu Clar, Mari Mar Puerta, recorda que un grup de persones van anar a veure què eren els Mongons, i ella reconeix que va quedar “enamorada” de l'espai malgrat el mal estat en què estaven les restes medievals. De fet, els va costar molt trobar-ho, ja que estava cobert per la vegetació. Les excursions fins a l'antic poblat van seguir durant la pandèmia i amb el desconfinament es van plantejar anar més enllà: “Cada cop estava pitjor”.

Puerta explica que han acabat creant un grup de treball, on hi ha membres del grup ecologista GATA i del Fòrum Cultural de Bonavista; l'historiador i vicepresident de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense, Jordi López; el periodista Fran Richart, i el vicerector de Compromís Social i Sostenibilitat de la Universitat Rovira i Virgili, Jordi Diloli.

Compàs d'espera

Al mes de juny es va aprovar una segona moció, però des de l'Ajuntament de Tarragona no es donen esperances d'una solució ràpida, ja que es tracta d'uns terrenys de propietat privada i l'acció de l'administració és lenta. “Farem el requeriment que toqui als propietaris des de Disciplina Urbànica i amb informes de Patrimoni, perquè, de moment, com a mínim ho senyalitzin”, afirmen fonts municipals.

El conjunt està declarat Bé Cultural d'Interès Nacional, però les actuacions públiques per conservar-lo i posar-lo en valor fins ara han estat nul·les. “Des del punt de vista històric, els Mongons representa una punta de llança en la reconquesta del Camp de Tarragona al segle XII; un cap de pont a l'altra banda del riu Francolí; recordem que la carta de poblament és de l'any 1149. Pel que fa a poblament sempre va ser un nucli molt minso, però es va mantenir amb personalitat pròpia fins que, el 1575, Galceran de Barceló va vendre el castell i terme dels Mongons amb tota la jurisdicció

civil als cònsols de la ciutat de Tarragona”, explica l'historiador i vicepresident de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense, Jordi López.

Dos edificis principals

Des del punt de vista patrimonial, López assenyala que subsisteixen els dos edificis principals: l'església i el castell. “Sant Julià dels Mongons és un petit temple medieval cobert amb volta de canó apuntada i amb una capella lateral. Malgrat l'estat secular d'abandonament i l'espoli de l'arc d'entrada, encara es manté dreta. Del castell, per contra, només en resta visible part de la muralla, dotada d'espitlleres. A més, hi ha altres estructures properes que s'hi relacionen, com restes de murs, una petita pedrera i unes coves”, explica l'historiador.

Actualment, l'accés als Mongons és molt complicat per les males herbes i els esbarzers que l'envolten i que envaeixen el camí que hi porta. Al mateix temps s'observa un perillós deteriorament de la façana, de la qual han estat extrets alguns carreus, fet que pot donar lloc a un col·lapse de l'estructura.

Aquest conjunt té un enorme valor històric, que dona testimoni de l'ocupació primerenca del territori d'una Tarragona no circumscrita només al seu recinte emmurallat sinó molt més àmplia, tal com serà segles després. Però també d'un enorme valor arqueològic, atès que pot permetre analitzar l'assentament humà en aquest espai al llarg dels segles, i també des del punt de vista artístic, perquè són molt escasses les mostres conservades

del romànic en aquesta part del territori. Mai s'ha fet cap campanya d'excavació a l'espai.

Què hi ha sota terra?

“A l'església –apunta Jordi López– podríem trobar-hi el paviment original i marques d'ancoratges d'altars o d'antics retaules desapareguts. També es podria estudiar el rebliment entre la volta i la teulada, que ajudaria a definir l'època de la seva construcció. El castell ben segur que ens donaria més sorpreses; en el seu lloc hi ha un monticle de runa que, un cop excavat, deixaria a vista tota la planta baixa de l'edifici militar. Podríem fer-ne el plànol i conèixer la seva distribució interna. A banda, segur que es recuperaria un conjunt d'objectes interessants: ceràmica, metalls, etc.”.

Als Mongons queda molta feina per fer. Segons l'historiador, primer caldria netejar-ho i tancar-ho per evitar-hi accessos incontrolats. En segon lloc, elaborar un pla director. “Finalment, passar a l'acció amb feines d'excavació arqueològica, consolidació, restauració. Un cop fet això, caldria donar vida als Mongons realitzant-hi activitats. Per altra banda, no ens podem quedar només amb el reduït espai que ocupen els edificis medievals, també cal preservar l'entorn, el paisatge. Salvar almenys un tros de l'Horta Gran de cara al futur”, afegix.

A nivell institucional, l'historiador considera que “cal que els plans urbanístics recullin la protecció del nucli medieval i del paisatge circumdant, així com iniciar un pla d'acció de tota la zona, que avui dia es troba en un estat absolutament vergonyós”. Per ara, des de l'Ajuntament de Tarragona s'insisteix que són en una fase molt anterior, que és requerir que els propietaris ho senyalitzin. —